

מבשר טוב

סעודה ג'

פרשת וירא

תשע"א לוגאנו

מאמר עבדו את ה' בשמחה

"ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך" [בראשית יח]. ובגמ' שבת [קכז.] למדו בזה שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה. "אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה דכתיב ויאמר ה' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר וגו'".

וצריך ביאור דהיאך יתכן שתהיה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, ומדוע חשובה כל כך מצות אורחים עד כדי כך שהיא גדולה יותר מהקבלת פני השכינה.

והנראה לבאר בזה עפ"י מה שכתב א"ז בספה"ק דברי בינה [פרשת צו] בשם א"ז הרה"ק רנ"ד משידלובצא זיועכ"י לפרש הפסוק "עבדו את ה' בשמחה" שבעצם זה שאדם הוא בשמחה בזה הוא עובד את השי"ת.

וזל"ק: "עבדו את ה' בשמחה שהעיקר יראה האדם להיות שמח תמיד. וזה ששמעתי מאבי מורי זצלה"ה זי"ע שאמר עבדו את ה' בשמחה. שהשמחה בעצמה היא עבודה, וראשית עבודת האדם שיהיה שמח בלי עצבות וכו', והשמחה הוא ראש לכל העבודת השי"ת, ולכן רמז לנו דוד המלך ע"ה עבדו את ה' בשמחה, היינו אם תרצה לעבוד את השי"ת, אזי "בשמחה" שתראה להתחזק בשמחה תמיד" עכ"ל"ק.

ודבריו הקדושים צריכים ביאור, מדוע חשוב כל כך מעלת השמחה שבזה לבד שהוא שמח הוא כבר חשוב שעובד את השי"ת, ומדוע מידת השמחה היא הראש לכל עבודת השי"ת.

[עוד הביא א"ז בספה"ק דברי בינה בשם א"ז משידלובצא לבאר הפסוק "והיה כי תלכו לא תלכו ריקם" וביאר בזה דאיתא בחז"ל "אין והיה אלא לשון שמחה", וזהו הביאור "והיה כי תלכו" והיינו כשתלכו עם שמחה, "לא תלכו ריקם", אין אתם הולכים ריקם, אלא גם בזמן שאינכם מקיימים תו"מ, אין אתם הולכים ריקם מהתו"מ, אלא ע"י השמחה הינכם עושים את עבודת השי"ת, ועל ידי השמחה בלבד אתם עושים רצון השי"ת, וזה צריך ביאור, כיצד עי"ז שהולך בשמחה הוא עובד השי"ת, וכבר אינו חשוב כמי שהולך ריקם, ומהו ענין השמחה הלז.]

אך הנראה דביאור דברי קדשו על פי מה שאמרו בגמ' סנהדרין [מו.] על אלו הנהרגים במיתות בית דין "אמר רבי מאיר: בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת: קלני מראשי, קלני מזרועי אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך קל וחומר על דמן של צדיקים".

והיינו שהשכינה מצטערת אפילו על צערם של אלו הנהרגים בד' מיתות בית דין וזועקת "קלני מראשי קלני מזרועי", ויש להשי"ת צער גדול מזה שיהודי יש לו צער, כי "עמו אנכי בצרה", ואפילו מאנשים פחותים כאלו שחייבים ד' מיתות בית דין, ואפילו שודאי עצם המיתה בד' מיתות בית דין לא היה זה סתם עונש לחוטא, אלא היה זה תיקון וכפרה על חטאו אשר חטא, ואעפ"כ מכיון שיהודי שרוי בצער יש להשי"ת צער גדול מזה, עד ששכינה זועקת "קלני מראשי קלני מזרועי".

וזה הצער הגדול של "שכינתא בגלותא", כי מכיון שבני ישראל נמצאים בגלות ונאנקים בצרות בגשמיות וברוחניות, ובני ישראל בצער תוקף יסורי הגלות, וכאשר בני ישראל בצער אף השכינה נמצא בצער גדול על צער בני ישראל, כי עמו אנכי בצרה.

ומרובה מידה טובה כאשר אדם הוא בשמחה בזה ודאי הוא גורם שמחה גם אצל השי"ת, וקל וחומר כאשר לא רק שהוא בשמחה אלא הוא גורם שגם האנשים מסביבו יהיו בשמחה, והוא משפיע שמחה, בזה ודאי שהוא גורם שמחה ונחת רוח גדול אצל השי"ת.

ולכן כאשר האדם הוא בשמחה בזה עצמו הוא עובד את השי"ת "עבדו את ה' בשמחה". כי כאשר איש ישראל בשמחה הוא גורם שמחה ונחת רוח גדול אצל השי"ת, ולכן חשובה וגדולה כל כך מעלת השמחה.

ועד כמה גדול וחשוב המצוה להיות בשמחה ולשמח אחרים, אפשר ללמוד גם מהגמ' בתענית [כב.]. "רבי ברוקא חוזאה הוה שכיח בשוקא דבי לפט הוה שכיח אליהו גביה אמר ליה איכא בהאי שוקא בר עלמא דאתי אמר ליה לא אדהכי והכי וכו' אתו הנך תרי אתי אמר ליה הנך נמי בני עלמא דאתי נינהו אזל לגבייהו אמר להו מאי עובדיכו אמרו ליה אינשי בדוחי אנן מבדחינן עציבי אי נמי כי חזינן בי תרי דאית להו תיגרא בהדייהו טרחינן ועבדינן להו שלמא".

הרי שגילה אליהו הנביא שכאשר אדם הוא בשמחה ומשמח אנשים אחרים הרי הם בני עולם הבא, והטעם בזה נראה כמו שביארנו לעיל כי כאשר אדם הוא משמח אנשים אחרים בזה הוא משמח את השי"ת.

ושוב ראיתי שכוונתי בזה לדברי המהרש"א דכתב וז"ל: "דזכו בזה לעלמא דאתי כדאמרינן בפ' נ"ה כשאדם מצטער הדכינה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי ע"ש" ע"כ. והיינו שבזמן שיהודי בצער גם השכינה בצער, ומבואר מדברי המהרש"א, שהטעם שזכו הני אינשי בדוחי להיות בני העולם הבא, משום שע"י שהיו משמחים בני אדם, והיו מסירים מהם צערם ועצבותם, ועי"ז גרמו שהוסר ג"כ צער השכינה, ועל כן זכו להיות בני העולם הבא. ורואים מזה עד כמה גדולה עבודת השמחה שעל ידי זה זכו להיות בני עולם הבא.

וזה הביאור במאמר הגמ' [שבת קכז.]. שהבאנו בריש דברינו "גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה". כי כאשר אדם מכניס אורחים שאין להם מה לאכול, ועל ידי זה הוא משמחם, ומונע צער מהאורחים, ומכניסם לביתו בפנים מאירות ומשמחם, בזה הוא גורם שמחה ונחת רוח גדול להשי"ת.

ולכן גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, כי בזה שהוא מונע צער מהאורחים והוא משמחם, בזה הוא מונע את צער של השכינה והוא משמח את השי"ת, ולכן גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה.

כי אעפ"י שעל ידי קבלת פני השכינה הוא מסוגל יותר לקבל מדרגות ולהתעלות, אך עיקר עבודת בני ישראל אינה כדי לקבל מדרגות, אלא לשמח את השי"ת ולעשות לו נחת רוח.

וכמו שפירש הרה"ק ר' ישראל מרוזין זיועכ"י את הפסוק "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" [דברים ו ה] ודרשו חז"ל [ברכות ס"א:] "בכל מאודך" היינו "בכל ממונך", וקשה שהרי התורה הקדושה לכולם נאמרה ויש לה שייכות לכל אחד ואחד, ואם כן מה שייך אצל צדיקים שלא חשוב אצלם הממון כלל, והיאך שייך אצלם לקיים הציווי "בכל מאודך".

ופירש "בכל מאודך" הוא מלשון "מאד מאד" ולכן דרשו חז"ל דהיינו ממון שיעבוד את השי"ת אפילו בממונו וכמ"ש בגמ' שם [ברכות ס"א:] "תניא רבי אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אלא אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך". וכן פ"י באלשיך הקדוש.

וא"כ אצל צדיקים שהרוחניות חשוב אצלם מאד מאד, א"כ אצלם נדרש הפסוק שצריכים לוותר על הרוחניות ומדריגות שלהם שהם דבוקים בהשי"ת ולעבדו אפילו שזה יגרע מרוחניותם ומדרגתם הנעלה, וזה קשה להם יותר ממה שאדם צריך לוותר על ממונו, מכיון שהצדיקים דבוקים ברוחניות שלהם מאד מאד.

וזה גדולה הכנסת אורחים שבזה משמח ועובד השי"ת, יותר מקבלת פני השכינה שצריך לוותר על מדרגותיו והשגותיו בקבלת פני השכינה לטובת אורחים, שבזה משמח ועושה נחת רוח להשי"ת שעיקר יסוד ושורש עבודת השי"ת הוא לשמח השכינתא בגלותא ולעשות לו נחת וזה הוא עושה על ידי הכנסת אורחים כמו שנתבאר בעהשי"ת.

ועוד אפשר לבאר מדוע גדולה כל כך מעלת הכנסת אורחים שהיא יותר מקבלת פני השכינה, כי בזה שהוא מכניס אורחים ומשמח את בני ישראל, על ידי זה הוא משמח את השי"ת, והרי אין שכינה שורה אלא מתוך שמחה וטוב לבב כמבואר בגמ' פסחים [ק"ז]. "ללמדך שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עזבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה".

ולכן בזה גופא שהוא מכניס אורחים וגורם שמחה וחדווה בעליונים ובתחתונים, בזה הוא גורם שיהיה יותר השראת השכינה, כי השכינה שורה שמקום שיש שמחה, ונמצא שבזה שהוא מכניס אורחים הוא גורם שהשי"ת יוכל להשפיע יותר, ולכן גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה.

*

עוד מצינו בפסוק "והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי הוא אבי בני עמון עד היום" [בראשית י"ט] ופרש"י: "מואב - זו שלא היתה צנועה פירשה שמאביה הוא, אבל צעירה קראתו בלשון נקיה, וקבלה שכר בימי משה, שנאמר בבני עמון (דברים ב' יט) אל תתגר בם כלל, ובמואב לא הזהיר אלא שלא ילחם בם, אבל לצערן התיר לו".

ומקורו בגמ' בבא קמא [לח:]: "אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה אפילו שכר שיחה נאה דאילו בכירה דקאמרה מואב אמר לו הקב"ה למשה [דברים ב'] אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה הוא דלא הא אנגריא עביד בהו צעירה דקאמרה בן עמי א"ל הקב"ה למשה [דברים ב'] וקרבת מול בני עמון אל תצורם ואל תתגר בם כלל דאפילו אנגריא לא תעביד בהו". וכן הוא בגמ' הוריות [י:].

ולמדנו מזה כמו גדלה מעלתו של אדם הנזהר בדיבורו ומספר בלשון נקיה שאסור לצערו, ולכן הצעירה שקראה לבנה "בן עמי" לכן זכתה שדורות אחר כך אסור לצער את צאצאיה, ולכן אמר הפסוק "וקרבת מול בני עמון אל תצורם", שאסור לצער את בני עמון. ומכאן למדנו מעלת השומר על דיבורו ומספר בלשון נקיה שאסור לצערו. ובגמ' פסחים [ג.] "תניא דבי רבי ישמעאל לעולם יספר אדם בלשון נקיה.

והוא מחמת שאדם שמדבר בלשון נקיה, הוא גורם שמחה ועונג אצל השי"ת כאשר רואה שבניו מספרים בלשון נקיה, ומכיון שהוא משמח את השי"ת אסור לצערו, וכמה חשוב להיזהר לשמור על נקיות הדיבור, ולדבר בלשון נקיה, ולחזק ולעודד את חבריו בדיבורו, ולא לצערם חס ושלום, שהרי אפילו במילי אפשר להזיק ולצער חבריו.

ובפרט צריך ליזהר שלא לדבר רע על חבריו וכדאיתא בגמ' בבא קמא [ל.] "אמר רב יהודה האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין". והיינו שצריך ליזהר שלחוסם פיו שלא ידבר רע על חבריו "מילי דנזיקין". כי פעמים שאפילו בדיבור ובמילה אחת על חבריו יכול להזיקו ממש.

ואם אדם מדבר בלשון נקיה ומשמח את חבריו הוא גורם שמחה אצל השי"ת. ונמצאנו למדים מכאן שהוא כלל שכל השומר פיו ולשונו ומדבר בלשון נקיה אסור להזיק לו ולצערו.

וכשם שיש מאמר מהיהודי הקדוש שמי שהוא בבחינת "אין" אי אפשר שתחול עליו מידת הדין, וכך יש גם כלל שמי שהא באחדות אי אפשר שתחול עליו מדת הדין וכמו שאמרו בירושלמי בפאה [א א] "אמר רבי אבא בר כהנא: דורו של דוד כולם צדיקים היו, ועל ידי שהיה להן דילטורים היו יוצאים במלחמה והיו נופלים וכו'. אבל דורו של אחאב עובדי עבודה זרה היו, ועל ידי שלא היה להם דילטורין היו יורדים למלחמה ונוצחים".

כמו כן למדנו כאן שיש גם כלל שכל המדבר בלשון נקיה אסור להזיקו ולצערנו, ולכן זכתה בתו של לוט דכיון שקראה לבנה "בן עמי", זכתה לדורות הבאים שציווה השי"ת "וקרבת אל בני עמון אל תצורם".

ומזה גם נלמד קל וחומר, אם כאשר אדם מדבר בלשון נקיה אסור להזיקו, קל וחומר מי שהוא מתנהג בנקיות ולא רק לשונו נקיה אלא כולו מתנהג בנקיות, ודאי שאסור להזיקו ולצערנו, והשי"ת יעזור שנזכה לדבר בנקיות, ולזכות למידת הנקיות, ושנזכה לישועות במהרה, ולביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

להצטרפות לרשימת התפוצה שילחו מייל לכתובת m0732951213@gmail.com